

HISTORIK

Av Civilingenjör Gösta Gleerup

STÖVARHISTORIK FÖRE 1912.

Stövarjakten i Sverige har anor sedan 1500-talet. Ett brev från Gustaf Vasa till en herr Thyge, skrivet år 1526, ger oss det första vittnesbördet om förekomsten av stövare i vårt land. Kungen ber honom skaffa en duktig jägare, som kan skjuta bra och dessutom "it goth par stöffuare". Ordet *stövare* påträffas hos oss allra första gången emellertid redan i en handskriven latinsk-svensk ordlista från 1400-talet. Ordet tillhör den yngre fornsvenskan, som dateras 1375—1525, varför det är troligt att svenskarna på ett eller annat sätt haft kontakt med stövare och jakt med dessa hundar även före Gustaf Vasas tid.

Fram till 1789 hade jakten i Sverige varit kungahusets och adelns privilegium. De stövarstammar, som då hållits för jaktbruk i omkring 250 år och vars ursprung man kan följa till huvudsakligen nord-

västra Tyskland, hade omhuldats väl, friskats upp med importter och hållits relativt fria från inblandning av rasfrämmande blod. Man kan sålunda påstå, att materialet var ganska homogent.

Från omkring 1810 kan man spåra ett mera målmedvetet avelsarbete, även om detta naturligtvis bedrevs mera på gehör, enär det ännu skulle dröja bortåt 100 år innan ärftlighetslärans lagar blev kända och kunde tillämpas. Sålunda höll generalen F. U. von Essen på Kaflås i Västergötland de så berömda "stora och lilla släppen", bestående av två till typ och storlek ganska skilda stammar. Vidare hade förste hovjägmästaren J. L. B. von Greiff sin stam, efter ägaren benämnd "greiffarna".

Stövarjaktens uppgångsperiod i Sverige kan dateras till 1815—1865, då allt flera personer sattes i tillfälle att jaga, då viltrikedomen var avsevärd och jaktmarkernas gränser samt jakttiderna betydligt diffusa. Samtidigt spreds emellertid hundmaterialet ut på allt flera och mindre enheter och avelsarbetet förlorade den målmedvetenhet som präglat de ovannämnda storuppfödningarna. Mot slutet av 1860-talet var förvirringen stor, hundarna blev för snabba och hade dessutom dåliga fötter och svagt skall. En del av dessa för stövare negativa egenskaper kan säkert härledas till inblandning av spetshundblod.

Gösta Frieberg har i sin uppsats i denna bok om stövaraveln i Sverige ingående skildrat hur våra olika stövarstammar danades och växte fram, varför här endast skall konstateras, att tillkomsten av Svenska Kennelklubben år 1889, en klubb, ursprungligen sammansatt av inte minst stövarjägare, måste betecknas som en av de mest betydelsefulla milstolparna i den svenska stövarhistorien.

Vid den allra första hundutställningen i Sverige, hållen i Stockholm i juli 1886 och anordnad av H. Maj:t Konungens Jaktklubb, visades inte mindre än 189 stövare, ett antal som under årens lopp underligt nog inte kunnat överträffas. Denna utställning blev även upptakten till bildandet av SKK, vars drivande kraft som bekant var greve Adolf Patrik Hamilton, fader till nuvarande riksjaktvårdskonsulenten greve Harry Hamilton och efter vilken vår hamiltonstövare erhållit sitt namn.

I SKK:s första styrelse finner man även direktör R. T. Hennings, som var en av dem som jämte greve Hamilton hade undertecknat uppropet till "Sveriges Hundvänner" i maj 1889, där man aviserade

sin avsikt att bilda en "Svensk Kennel-Club". Hennings var född i Danmark år 1841 men hade varit bosatt i Sverige sedan 1844 och hade sålunda, då Svenska Stövarklubben bildades på våren 1912, nyligen fyllt 70 år. Han hade då under många år varit SKK:s vice ordförande och var nu hedersledamot i moderklubben och i Svenska Setterklubben.

Svenska Stövarklubbens egentliga föregångare är att söka inom SKK:s egna leder, ehuru bildandet av Södermanlands Stövarklubb och Västergötlands Stövarklubb, bägge år 1901, i viss mån aktualiserat behovet av en specialklubb, liknande den som bildats i och med tillkomsten av Taxklubben samma år. De ledande inom SKK kände instinktivt att ett starkt växande antal specialklubbar skulle kunna växa moderklubben över huvudet och äventyra den egna medlemsstocken, som ju till att börja med i högsta grad rekryterades ur jägarnas skaror. Dessutom hade det efter 1901 visat sig, att de bägge nybildade lokala stövarklubbarna — åt vilka inom parentes sagt det anförtrotts att renodla den svenska stövaren (Sörmlandsklubben), respektive schillerstövaren (Västgötaklubben) — inte lyckades fullfölja sina intentioner rörande anordnandet av bruksprov för stövare. År 1906 antog därför SKK stadgar för sådana bruks- eller jaktprov och bestämde samtidigt att ledningen för dessa prov skulle handhavas av en stövaravdelning eller sektion inom SKK, vars ordförande greve Hamilton blev. Såsom i det följande kan läsas under Sörmlandsklubbens historik, spårar man häri säkert Hamiltons farhågor för SKK:s bestånd och hegemoni och man vet därjämte att han direkt ogillade tillkomsten av de bägge nya klubbarna.

Utvecklingen lät sig emellertid inte hejdas med maktspråk. Redan år 1897 hade friherre Knut Hermelin, "Hund-Knut", "Hund-Baron", "Knut av Furustam", kärliga smeknamn på en härlig man, anordnat vårt lands allra första prov med stövare, varvid blott koppelprov med två stövare förekom. Erfarenheten av detta prov blev dock så nedslående, att det dröjde ända till 1910 innan man åter försökte sig på att ordna ett jaktprov, nu på Devensö i Mälaren. Även denna gång misslyckades man kapitalt.

Stövarsektionen försökte sig emellertid på att även följande år anordna ett prov, denna gång på Eckerö, Adelsö och Munsö i Mälaren. Deltagandet var livligt och proven rönt stort intresse. Från detta tillfälle är att notera, att ett av SvStK:s förnämligare vand-

ringspriser genom tiderna debuterade, nämligen det av hovrådet D. J. Wadén, Finland, skänkta s.k. Wadénska Jubileumskopplet, en magnifik silversköld med vidhängande koppel av samma ädla metall. Priset hade år 1911 skänkts till SKK, men överlämnades till Svenska Stövarklubben vid dess start 1912. Det erövrades definitivt år 1930 av agronom Allvar Lönegren vid riksprovet i Hofors.

Detta prov år 1911 kan nog anses ha givit en stöt framåt för tanken att bilda en specialklubb för stövare. Dessutom tog SKK:s stövaresektion samtidigt ett initiativ, som på sitt sätt verksamt skulle understödja SvStK:s kommande verksamhet. Man beslöt nämligen att vända sig till jaktvårdsföreningarna ute i länen med anhållan om att intresserade stövarjägare med håg för avelsproblem ville ställa sig till förfogande vid anordnandet av *förprov* ute i provinsen av sådana stövare, som sedan med framgång skulle kunna tänkas ställa upp vid stövaresektionens bruksprov. Institutionen med dessa s.k. lokalfullmäktige utvecklades senare av SvStK och blev på en del håll upptakten till bildandet av lokala stövarklubbar. Att i detta avseende föret i portgången var trögt belyses emellertid av ett "Meddelande från SKK:s Stöfvaresektion" i Kennelklubbens Tidskrift, häfte 8/1911, där man läser:

"Sektionen har tidigare förgäfvets vid upprepade tillfällen genom sina medlemmar sökt få länsprof till stånd, men synes beklagligen intresset för jaktprof med stöfvare vara skäligen litet."

SVENSKA STÖVARKLUBBEN BILDAS.

Den 24 januari 1912 gjorde så stövarentusiasterna slag i saken och konstituerade vid ett sammanträde på Restaurant Riche i Stockholm "*Svenska Stöfvareklubben*". En interimstyrelse tillsattes och vid ett följande sammanträde den 4 maj, likaledes i Stockholm, valdes styrelse och antogs klubbens första stadgar.

Till ordförande utsågs direktör R. T. Hennings och till sekreterare hovrättsnotarien Claës C:son Lewenhaupt, den i skrivande stund ende kvarlevande av den ursprungliga styrelsen. Greve Lewenhaupt är — som väl de flesta vet — identisk med nuvarande överhovjägmästaren, hedersledamot av SvStK, innehavare av kennel Falkenstein och medarbetare i denna jubileumsskrift. Övriga styrelseledamöter var friherrarna Fr. J. von Essen (kennel av Myren),

Sixten S:son Sparre, Knut Hermelin (av Furustam) och Sigfrid Rålamb, samt bankdirektören Henric Tamm. Till suppleanter valdes tandläkare Sten Häger, sedermera SKK:s ordförande, prokurist A. T. Wener och godsägare Hugo H:son Tamm.

*Överhovjägmästaren Greve Claës Lewenhaupt,
SvStK:s förste sekreterare.*

Stadgar för Svenska Stöfwareklubben

Antagna den 4 maj 1912.

§ 1. Klubben står under beskydd af och samarbetar med *Svenska Kennelklubben* enligt dess stadgar för med densamma associerade föreningar.

§ 2. Klubbens syftemål är att främja afveln af inom landet befintliga stöfvarstammar, och skall klubben försöka förverkliga detta mål bland annat genom:

- a) anordnandet af jaktprof,
- b) anvisandet och om möjligt anskaffandet af goda afvelsdjur, utdelning af afvelspris och frisedlar åt däraf förtjänta tikar samt lämnandet af upplysningar och råd till lämpliga korsningar.

§ 3. Till medlem af klubben antages hvarje välfräjdad person. Anmälan om inträde göres genom förutvarande medlem eller direkt till sekreteraren. Till hedersledamot kan klubben kalla personer, hvilka gjort sig särskilt förtjänta om stöfvarafveln eller på annat sätt främjat klubbens syften. Medlemsavgiften utgör *fem* kronor och uttages vid hvarje års början. Genom att på en gång erlägga *femtio* kronor vare ledamot från årsavgift befriad.

§ 4. Klubbens angelägenheter handhafvas af en styrelse, bestående af *sju* medlemmar och *tre* suppleanter, af hvilka de senare väljas för ett år. Genom lottning uttages fyra af de valda styrelsemedlemmarna, hvilka sitta i styrelsen i två år och de öfriga tre i ett år. Afgående styrelseledamöter och suppleanter kunna återväljas. Vid val af styrelse utser klubben ordförande, hvaremot styrelsen inom sig utser vice ordförande, sekreterare och skattmästare.

§ 5. Klubben afhåller årligen tvänne ordinarie sammanträden, däraf ett på våren och ett på hösten på tid och plats, som af styrelsen bestämmes. Till extra klubbssammanträde kallar styrelsen, när den anser sådant behöfligt, för afgörande af i kallelsen uppgifna ärenden, eller då minst tio klubbmedlemmar hos styrelsen därom skriftligen göra framställning. Kallelse till sammanträde utfärdas af styrelsen genom *Svenska Kennelklubbens Tidskrift* eller personligt meddelande till ledamöterna minst fjorton dagar innan sammanträdet skall äga rum.

§ 6. Styrelsen sammanträder på kallelse af ordföranden, men må beslut ej fattas med mindre ordföranden eller vice ordföranden och fyra ledamöter eller suppleanter för dem äro närvarande.

§ 7. Vid ordinarie vårsammanträdet skola följande ärenden föreläggas klubben:

- a) berättelse öfver verkställd granskning af räkenskaperna för det förflutna året,
- b) fråga om ansvarsfrihet för styrelsen,
- c) andra ärenden hvilka af styrelsen föreläggas, eller hvilka blifvit minst fjorton dagar före sammanträdet af klubbmedlem hos styrelsen skriftligen anmälda,
- d) val af tvänne personer, att jämte ordföranden justera dagens protokoll,

Vid ordinarie höstsammanträdet skola följande ärenden behandlas:

- a) förslag till inkomst- och utgiftsstat för följande året,

- b) val af styrelseledamöter och suppleanter efter dem, som äro i tur att afgå,
- c) val af tvänne revisorer jämte en suppleant för granskning af klubbens räkenskaper för det löpande året,
- d) andra ärenden, hvilka af styrelsen föreläggas, eller hvilka blifvit minst fjorton dagar före sammanträdet hos styrelsen skriftligt anmälda,
- e) val af tvänne personer, att jämte ordföranden justera dagens protokoll.

§ 8. Alla ärenden, som förekomma vid klubbens sammanträden, afgöras genom enkel pluralitet. Omröstningen är öppen, dock må sluten omröstning äga rum om någon ledamot så fordrar. Vid lika röstetal gäller den mening, som ordföranden biträder, utom vid val, då lottning skall ske.

§ 9. Upplöses klubben, tillfalla möjligen befintliga tillgångar *Svenska Kennelklubben*.

§ 10. Förslag till ändring af eller tillägg till dessa stadgar eller om upplösning af klubben kan endast vid ordinarie sammanträde framläggas. För att sådant förslag skall kunna blifva gällande erfordras beslut härom vid två på hvarandra följande sammanträden, af hvilka det senare kan vara extra sammanträde.

Av stadgarna framgår som synes, att klubben inte alls vidrörde frågan om avhållandet av utställningar i egen regi. Anledningen härtill får säkert anses vara, att man ansåg att utställningarna borde förbli SKK:s angelägenhet. Här kan sannolikt spåras ett försök till utjämnande av spänningen mellan moderklubben och den nya specialklubben.

Om alltså anordnandet av jaktprov skulle vara SvStK:s huvudsakliga uppgift i avelsfrämjande syfte, blev det emellertid SKK:s stövarektion som fick arrangera även 1912 års prov, vid Tyresö i Södertörn, enär den nya klubben av ekonomiska skäl ej ansåg sig kunna svara för dessa prov. Här startade 30 hundar, vilket bådade gott för framtiden.